

STABILIZIRANJE NA NIZKI RAVNI ?

12

Prosto padanje pri končnem trošenju se zaustavlja. Tekoče trošenje prebivalstva in investicij se povečuje, a z zelo nizkih vrednosti, medletne stopnje in trendna dinamika ostajata negativni. Le trošenje države narašča tako tekoče kot tudi v bolj dolgoročnih medletnih primerjavah, a je tudi pri njem trendna dinamika šibka. Pri pričakovanem trošenju se kažejo znaki obračanja predvsem pri izvoznem povpraševanju in trošenju prebivalstva. Marec kaže znake upočasnitve padca blagovne menjave. Primanjkljaj je nekaj večji, kumulativni izvoz, uvoz in primanjkljaj pa v prvem četrtletju ostajajo bistveno manjši od primerljivih lani. Trgovina z nečlanicami zaostaja manj kot s članicami EU. Ocene poslovnih tendenc so tudi v aprilu nižje kot prej, zniževale pa so se z zmanjšano močjo; na zmanjšanje optimizma je vplivalo predvsem znižanje zaupanja v storitvenih in predelovalnih dejavnostih. Naročila so bila aprila spet nižja. Pričakovanja za naslednje tri mesece, razen za zaposlovanje, so se izboljšala.

Industrijska produkcija se je marca malo povečala, a je bila za petino manjša kot pred letom. Brez sezone komponente se hitro krči, zaloge se povečujejo počasneje. Krizne razmere v predelovalnih dejavnostih nekoliko popuščajo. Gibanja v EU27 in v evro območju so podobna, a po članicah precej raznolika. Vrednost gradbenih del v februarju je bila višja kot januarja a obenem za četrtno nižja kot februarja lani. Število turističnih nočitev se zmanjšuje predvsem zaradi mnogo manjšega števila tujcev, ki jih večje število domačih turistov ne more nadomestiti. Bolj ali manj skladno se krči tudi aktivnost različnih vrst transporta. Kriza vse bolj pustoši na trgu dela. Število delovno aktivnih prebivalcev se zmanjšuje, predvsem zaradi padca zaposlenosti v industriji, število iskalcev zaposlitve pa zaradi stečajev in izteka zaposlitev za določen čas hitro narašča. Število novih prijav na Zavodu zaposlovanje se je v primerjavi z lanskim aprilom podvojilo, povpraševanje po delavcih se je prepolovilo. Stopnja brezposelnosti v EU hitro raste, v razvitem delu hitreje kot v manj razvitem; brezposelnost v nekaterih gospodarstvih postaja katastrofalna.

Večja enkratna zmanjšanja cen niso opazno spremenila njihove trendne dinamike. Življenjski stroški so se aprila povečali, bolj dolgoročna dinamika pa se je zmanjšala na praktično stagnacijo. Povečanje cen po skupinah je bilo zelo raznoliko; blago se je podražilo, storitve pocenile. Dinamika osnovne inflacije je ostala nespremenjena. Cenovna pričakovanja kažejo na preobrat, v trgovini na drobno so se močno povečala, v storitveni dejavnosti pa zmanjšala. Cene industrijskih proizvajalcev so se marca opazno znižale predvsem zaradi velike pocenitve proizvodov za izvoz, pričakovane cene industrijskih proizvajalcev se še naprej hitro znižujejo. Cene surovin na svetovni trgu so porasle, ostajajo pa bistveno nižje kot pred letom. Dolgoročna realna rast plač ostaja visoka; dvig povprečnih plač v marcu je le nadoknadil februarski padec. Razlike v dinamiki povprečnih neto in bruto plač so majhne. Podatki o povprečni plači na uro ne potrjujejo ponovnega povečanja bolj dolgoročne

dinamike plač.

Zaradi drastičnega padca prihodkov od davka na dobiček in zmanjšanja dohodnine so bili javnofinančni prihodki aprila kar za petino nižji kot lani. Dinamika posrednih davkov se je obrnila na bolje, rast impulznega trenda je postala pozitivna. Krediti stojijo, medletne stopnje rasti pa se hitro zmanjšujejo. Skupni depoziti se povečujejo, a je rast skromna, zato se neto finančna pozicija prebivalstva in podjetij le počasi krepi. Evribor se je marca močno znižal, vendar pri posojilnih in depozitnih obrestnih merah ni večjih sprememb. Tekoči primanjkljaj tudi v februarju zaostaja za lanskim, bruto zunanja zadolženost se zmanjšuje, neto zunanji dolg stagnira.

13

STABILIZATION AT A LOW LEVEL ?

The downfall of final demand has ended. Current private consumption and investment have been increasing, but from rather low levels, yearly rates of change and trend dynamics have remained negative. Only government consumption has been increasing both in a short run and yearly, but also there trend dynamics is weak. Anticipated consumption exhibit signs of change, particularly, expectations of foreign demand and private consumption. In March, the slowdown of the falling foreign trade was observed. Current account deficit was higher, cumulative exports, imports and deficit in the first quarter remained considerably smaller than in the same period of 2008. Trade with the rest of the world lagged less than with the EU countries. Business optimism in April was weaker than before, it was lowered particularly because of decreased confidence in services and manufacturing. New orders lessened again. However, the expectations for next three months are better, except for employment.

Industrial production increased slightly in March, though it was one fifth lower than a year ago and it was decreasing rapidly if seasonally adjusted. The development in EU27 is similar but differs considerably among member countries. The value of construction works in February exceeded its value in January but it was much lower than a year ago. The number of tourists overnights decreased due to the fall in number of foreign tourists which could not be matched by increased number of domestic tourists. Economic activity in most transportation branches was decreasing as well. The crisis has been devastating the labor market. The number of working population is decreasing particularly because of the development in manufacturing; the number of job seekers has been increasing due to bankruptcies and termination of provisional jobs. New job applications doubled, labor demand halved. The unemployment rate in EU increases rapidly, in the developed part faster than in the less developed. In some EU countries unemployment rates approach catastrophic levels.

Larger reduction of prices has not changed their trend dynamics. Costs of living increased in April, longer run dynamic turned to near stagnation. Price increases differed, prices of goods went up, prices of services down. The dynamics of core inflation has not changed. Price expectation however indicate likely change, they increased considerably in retail trade, but decreased in services. The producers prices decreased in March because of the collapse of export prices, expected prices in manufacturing continued to lessen. The prices of raw materials in the world market increased recently but remained considerably lower than they were a year ago. Long run dynamics of real wages remained strong; the increase of average wage in March only substituted their fall in February. The dynamics of gross and net wage does not differ much. The data on wage per hour do not confirm the boost of longer run wage dynamics.

Because of drastic fall of revenues from profit tax and lowering income tax the revenues of the public sector were twenty percent lower than a year ago. The dynamics of indirect taxes however improved and the impulse trend became positive. Credits stand still, yearly rates of growth diminish rapidly. Total deposits grow, the growth is however modest and net financial position of non-financial sectors has been improving very slowly. Though Euribor decreased in March, there are no considerable changes in the interest rates on the markets for non-financial sectors. Current account deficit lags behind the deficit in 2008, gross foreign indebtedness is decreasing, net foreign financial position stagnating.

AGREGATNO POVPRASEVANJE IN PRIČAKOVANJA

1. Nekaj znakov zaustavljanja prostega pada pri končnem trošenju

Podatki omogočajo oceno skupnega domačega trošenja do februarja, ko je opazno poraslo (za 14.3%). Bolj dolgoročna dinamika pa je ostala močno negativna.

Podatki za oceno trošenja prebivalstva so dostopni do marca. Že vse tri letošnje mesece se trošenje prebivalstva sicer opazno povečuje, vendar z zelo nizkih vrednosti. Tako so medletne stopnje in trendna dinamika še naprej močno negativni. Podobno kot za trošenje prebivalstva velja tudi za investicije. Izdatki za investicije so se namreč (februarja) prav tako opazno povečali, vendar so bile investicije še naprej za dobro četrtno nižje kot pred letom dni, ko je bilo investiranje, predvsem gradbena dela, še v polnem razcvetu. Anketa o investicijah kaže sicer relativno precej boljšo dinamiko, vendar samo za industrijska podjetja, saj naj bi ta do aprila letos investirala le okoli 12% manj kot v istem razdobju 2008 leta. Le tekoče trošenje države za blago in storitve narašča tako tekoče kot tudi v bolj dolgoročnih medletnih primerjavah. Vendar je tudi pri njem trendna dinamika šibka.

Skupno povpraševanje se tekoče sicer opazno krepi, vendar z zelo nizkih vrednosti in zato še naprej krepko (realno za 13%) zaostaja za ustreznimi vrednostmi v letu 2008.

Pri pričakovanem trošenju se kažejo znaki obračanja dinamike predvsem pri izvoznem trošenju in trošenju prebivalstva. Pričakovana dinamika izvoznega trošenja se namreč zadnja meseca popravlja, aprila je tako 45% industrijskih podjetij (iz sektorja predelovalnih dejavnosti) pričakovalo povečanje izvoznega povpraševanja v naslednjih treh mesecih. Podobno je v trgovini na drobno okoli 50% trgovin pričakovalo izboljšanje povpraševanja. Nobenih opaznih sprememb na bolje pa ne kažejo pričakovanja pri investicijah (če sodimo po pričakovanjih v gradbeništvu) in pri povpraševanju po storitvah. Le okoli 32% gradbenih podjetij pričakuje povečanje povpraševanja, pri storitvenih podjetjih pa je takih le 40%.

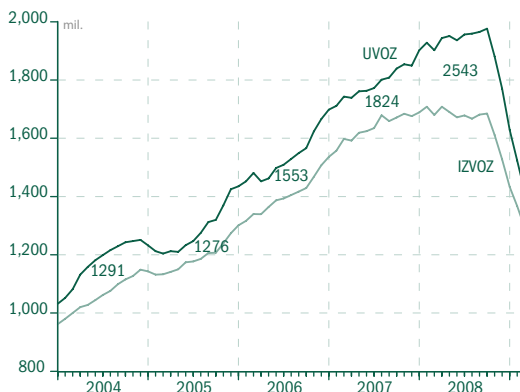
2. Manjši medletni padec blagovne menjave v marcu

Podatki za marec vsaj v medletni primerjavi kažejo znake upočasnitve padca blagovne menjave. Zato pa je primanjkljaj nekaj večji, vendar je kumulativni izvoz (bolj), uvoz (manj) in tudi kumulativni primanjkljaj v prvem četrtletju ostajajo bistveno manjši od primerljivih lani. Trgovina z nečlanici EU še naprej manj zaostaja za lanskimi rezultati kot trgovina s članicami EU.

Skupni slovenski izvoz je marca znašal 1394 milijonov €, kar je 19.8% manj kot marca 2008, uvoz je bil 1489 milijonov € (27.7% manj kot marca lani), kar da primanjkljaj 95

milijonov € oziroma 93.6% pokritje uvoza z izvozom. V menjavi z EU je bil izvoz 966 milijonov € (padec za 19.9% glede na marec 2008), uvoz 1139 milijone € (25.7% manj), kar pomeni primanjkljaj 173 milijonov €. V menjavi z nečlanicami EU je bil marca izvoz 428 milijonov € (19.5% manj kot enak mesec lani), uvoz 350 milijonov € (15.1% manj), kar pomeni presežek 78 milijonov €.

Trgovinska menjava
(desezonirani podatki)

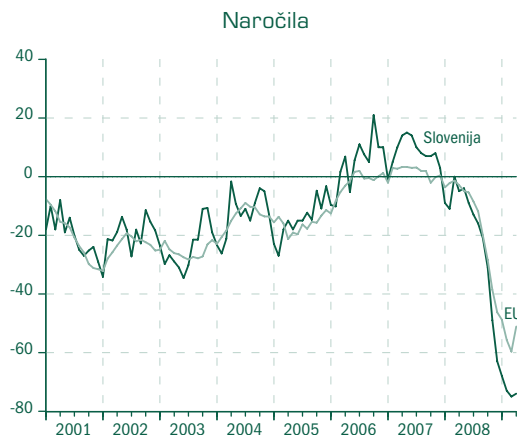
16

V prvem četrtletju 2009 skupaj je bil izvoz 3874 milijonov € (22.9% manj kot leto prej), uvoz 4082 milijonov € (27.7% manj), kar pomeni primanjkljaj 208 milijonov € oziroma kar 94.9% pokritje izvoza z uvozom. V menjavi z EU je bil izvoz v prvem četrtletju 2754 milijonov € (23.4% manj kot v enakem obdobju 2008), uvoz 3110 milijonov € (30.0% manj), kar pomeni primanjkljaj 356 milijonov €. V menjavi z nečlanicami je bil izvoz v prvih treh mesecih 1120 milijonov € (21.8% manj kot v prvih dveh mesecih 2008), uvoz 973 milijonov € (19.1% manj), kar da presežek 147 milijonov €.

3. Slabšanje gospodarske klime se nekoliko umirja

Gospodarska kriza se še nadaljuje, a se kažejo znaki umirjanja. Praktično vse ocene poslovnih tendenc so bile sicer tudi v aprilu nižje kot prej, zniževale pa so se z zmanjšano močjo. Po anketi Statističnega urada Republike Slovenije (SURS) je ocena gospodarske klime ponovno dosegla rekordno nizko raven, saj se je v aprilu 2009 znižala za odstotno točko glede na mesec prej, od aprila lani je bila nižja za 43 odstotnih točk, hkrati pa tudi za 35 odstotnih točk nižja od dolgoletnega povprečja. Na znižanje njene vrednosti je vplivalo predvsem znižanje zaupanja v storitvenih in predelovalnih dejavnostih.

Zaupanje v predelovalnih dejavnostih je bilo aprila za 2 odstotni točki nižje kot mesec prej, glede na april lani je bila njegova vrednost nižja za 38 odstotnih točk, glede na dolgoletno povprečje pa za 32. Pričakovanja za naslednje tri mesece, razen pričakovanega zaposlovanja, so se izboljšala. V aprilu so bila skupna naročila nižja za 2 odstotni točki; podjetja pa so ocenjevala, da imajo proizvodnjo zagotovljeno še za 3,5 meseca. Kazalnik zalog se je v aprilu nekoliko izboljšal. Izkoriščenost proizvodnih zmogljivosti je bila v aprilu le 68,9-odstotna, kar je za 5,6 odstotne točke manj kot v januarju, za 16,7 odstotne točke manj kot aprila lani in za 12,3 odstotne točke pod dolgoletnim povprečjem. Ocena novih naročil se je aprila v primerjavi z januarjem zvišala za 8 odstotnih točk, a je bila njena vrednost kljub temu za 59 odstotnih točk nižja od dolgoletnega povprečja. Pričakovanja kažejo nekoliko bolj optimistično sliko, saj so se pričakovana proizvodnja, pričakovan izvoz in pričakovano skupno povpraševanje izboljšali, izjema je le pričakovano zaposlovanje, ki se je glede na marec znižalo za 2 odstotni točki. Kot glavni omejitveni dejavnik v proizvodnji je v aprilu dve tretjini podjetij navedlo nezadostno domače povpraševanje, za 61% podjetij je bil omejitveni dejavnik nezadostno tuje povpraševanje, za slabo polovico podjetij pa negotove gospodarske razmere.

Negativno vzdušje vztraja v storitvenih dejavnostih, saj je bila vrednost kazalnika zaupanja v teh sektorjih v aprilu za 4 odstotne točke nižja kot marca in za 50 odstotnih točk nižja od dolgoletnega povprečja; v primerjavi z aprilom lanskega leta pa je bila njegova vrednost nižja za kar 53 odstotnih točk.

Zaupanje še naprej pada v gradbeništvu, saj je vrednost kazalnika zaupanja v tem sektorju v aprilu v primerjavi z marcem nižja za 7 odstotnih točk, v primerjavi z lanskim aprilom za 67 odstotnih točk, hkrati pa kar za 52 odstotnih točk nižja od dolgoletnega povprečja. Pričakovanja za naslednje tri mesece prav tako niso ugodna. Med gradbenimi podjetji je bilo v aprilu 55% takih, ki so navedla omejitev nezadostno povpraševanje, 27% podjetij je

kot omejitve navedlo visoke stroške dela, 23% pa visoke finančne stroške. Le 5% gradbenih podjetij ni navedlo omejitev za svoje poslovanje.

Ankete SURS-a kažejo, da se je zaupanje v trgovini na drobno v aprilu zvišalo za 3 odstotne točke, glede na april lani pa je bil kazalnik nižji za 47 odstotnih točk. V aprilu je bil delež podjetij, ki pravijo, da je povpraševanje nizko, 42%, kar 47% podjetij je kot omejitveni dejavnik navedlo konkurenco v panogi, za 39 % podjetij v trgovini na drobno pa so omejitve visoki stroški dela,

18

Gospodarska klima v celotni EU27 se je nekoliko popravila. Po podatkih Eurostata so se aprila naročila v predelovalni dejavnosti glede na mesec poprej zvišala za 4 odstotne točke, glede na april lani pa so nižja za dobrih 50 odstotnih točk. Glede na marec so se v aprilu za 2 odstotni točki znižala naročila v gradbeništvu, medtem ko so se pričakovanja v trgovini na drobno popravila za slabih 6 odstotnih točk, še naprej pa ostajajo dobrih 20 točk nižja kot aprila lani. Splošni poslovni optimizem se je v aprilu v EU27 dvignil za dobre 4 odstotne točke, v primerjavi z lanskim aprilom pa je bil za dobrih 30 odstotnih točk nižji.

GOSPODARSKA AKTIVNOST IN ZAPOSLENOST

4. Industrijska produkcija zanemarljivo višja

Industrijska produkcija se je malenkostno povečala. Po podatkih SURS-a je bila industrijska produkcija v marcu za 0,2% višja kot mesec prej, a še 19% manjša kot v marcu lani, produkcija v prvem četrtletju pa je bila skoraj za 20% nižja kot v enakem obdobju lani. Impulzni trend kaže, da se je v marcu industrijska produkcija zmanjševala po stopnji 3,46% mesečno. Zaloge industrijskih produktov pri proizvajalcih so bile v marcu 2009 za 0,3% večje kot v mesecu prej, v primerjavi z lanskim marcem so se povečale za dobrih 6%.

Dejavnost rudarstva se je v marcu znižala za slab odstotek glede na februar, v primerjavi z marcem 2008 pa se je rudarstvo skrčilo za 10,4%. V prvem četrtletju je bila dejavnost rudarstva za 8% nižja kot v enakem obdobju lani.

Krizne razmere v predelovalnih dejavnostih nekoliko popuščajo, saj se je njihova aktivnost glede na mesec poprej v marcu letos povečala za slab odstotek, glede na marec 2008 pa so se predelovalne dejavnosti skrčile za petino. Prav tako se je dejavnost v predelovalni industriji v prvem četrtletju glede na enako obdobje lani zmanjšala za skoraj 21%. Podroben pogled glede na mesec poprej pokaže v marcu rast v skoraj vseh sektorjih predelovalne industrije razen v proizvodnji računalnikov, elektronskih in optičnih izdelkov, proizvodnji kovin ter proizvodnji oblačil. Pri tem največji porast beležijo v sektorju proizvodnja usnja in usnjenih izdelkov, kjer je proizvodnja porasla za več kot polovico, za približno četrtno je

bila večja proizvodnja nekovinskih mineralnih izdelkov, za petino pa proizvodnja kemikalij in kemičnih izdelkov.

V marcu se je aktivnost sektorja oskrba z elektriko, plinom in vodo glede na predhodni mesec skrčila za 2,7%, glede na lanski marec pa je bila produkcija tega sektorja manjša za 5,8%.

Produkcija v marcu v primerjavi s predhodnim mesecem je bila za 2,7% nižja v proizvodnji proizvodov za vmesno porabo, za 0,6% višja v proizvodnji proizvodov za investicije in za 3,4% višja v proizvodnji proizvodov za široko porabo.

19

Podatki Eurostata kažejo, da se je v marcu glede na februar industrijska produkcija zmanjšala za 1,9% v EU27, na območju evra pa za 2%. Glede na marec lani pa se je v letošnjem marcu industrijska produkcija v EU27 zmanjšala za 18,8%, na območju evra pa za 20,2%. Med državami članicami, za katere so dostopni podatki, je industrijska produkcija v marcu glede na mesec poprej padla v štirinajstih, zrasla pa samo v petih državah in sicer največ na Portugalskem (3,1%) in na Finskem (2,2%). Največji upad industrijske produkcije so zabeležili v Luksemburgu (-7,2%), Litvi (-6,3%) in Italiji (-4,6%).

5. Nihanje v neindustrijskih gospodarskih dejavnostih

Po podatkih SURS-a je bila vrednost gradbenih del, opravljenih februarju, za skoraj 16% višja od vrednosti gradbenih del, opravljenih v januarju. Istočasno pa je bila februarska vrednost v primerjavi s februarjem manjša za 25 %. Impulzni trend opravljenih gradbenih ur kaže, da se je gradbeništvo v februarju krčilo po mesečni stopnji 0,39%.

Število turističnih prenočitev se še naprej močno zmanjšuje. Marca jih je bilo za skoraj 10% manj kot v enakem mesecu leta 2008, impulzni trend pa kaže, da se je skupno število prenočitev v marcu zniževalo po mesečni stopnji 2,5%. To je predvsem posledica zmanjševanja tujega povpraševanja, saj se je število turističnih prenočitev tujih gostov glede na marec 2008 znižalo za skoraj 22%. Impulzni trend prenočitev tujih gostov v marcu kaže negativno rast po stopnji 3,12%. Število prenočitev domačih gostov pa se je v marcu povečalo in sicer za skoraj 6% glede na enak mesec v lanskem letu.

Podatki SURS-a o transportu za februar 2009 kažejo, da je bilo v javnem cestnem prevozu prepeljanih za 2,7% manj potnikov, v zračnem prevozu pa za 18,1% manj potnikov kot v februarju lani. Število opravljenih potniških kilometrov je bilo v javnem cestnem prevozu za 2,6% manjše, v zračnem prevozu pa za 18,7%. V cestnem mestnem prevozu je bilo februarja prepeljanih za 2,7% manj potnikov kot v istem mesecu 2008. Čez cestne mejne prehode na meji s Hrvaško je februarja letos prispelo v državo za 10,3 % manj potnikov kot februarja lani. Potniški promet na letališčih se je v februarju glede na februar 2008

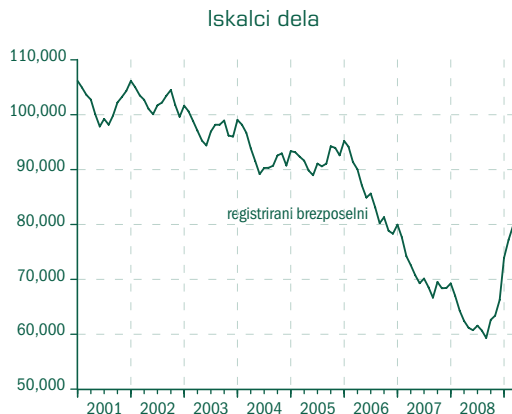
zmanjšal za 25,7%. V pomorskem prevozu je bilo v februarju prepeljanega za 4,4 % več blaga in opravljenih za 4,3% več tonskih kilometrov kot februarja lani. Kriza na slovenskem avtomobilskem trgu nekoliko popušča, saj je bilo glede na enak mesec lani v register vpisanih »le« dobrih 26% manj prvič registriranih cestnih motornih vozil, med njimi za petino manj osebnih avtomobilov.

6. Število brezposelnih za tretjino večje kot pred letom

20

Gospodarska kriza, tako doma kot v svetu, vse bolj pustoši na trgu dela. Število aktivnih prebivalcev se je po podatkih SURS-a v februarju zmanjšalo na 945914 oziroma za 243 glede na mesec prej, glede na lanski februar pa se je število povečalo za 0,8%. V februarju je bilo v Sloveniji 868732 delovno aktivnih prebivalcev; njihovo število se je glede na januar zmanjšalo za 3514 ali 0,4%, glede na februar lanskega leta pa za 0,3%. V februarju se je število delovno aktivnih oseb ponovno najbolj znižalo v predelovalnih dejavnostih in sicer za približno 2200, število delovno aktivnih pa se je najbolj zvišalo v dejavnostih zdravstvo in socialno varstvo ter izobraževanje in sicer za več kot 200 oseb. Med zaposlenimi jih je bilo skoraj 91% zaposlenih pri pravnih osebah, njihovo število pa se je od februarja lani zmanjšalo za 0,1%. Število zaposlenih pri fizičnih osebah se je glede na februar 2008 zmanjšalo za 1,5%. Med samozaposlenimi je bilo 56% samostojnih podjetnikov posameznikov, njihovo število se je v februarju povečalo za 22, od februarja lani pa za 4,9%. Število kmetov je v februarju glede na januar ostalo nespremenjeno, glede na februar lanskega leta pa se je zmanjšalo za 8,1%.

Po podatkih ZRSZ je bilo v Sloveniji v aprilu registriranih 82832 brezposelnih oseb, kar je za 3150 oseb oziroma 4,0% več kot v marcu ter za 32,7% več kot aprila lani. V aprilu se je prijavilo največ brezposelnih zaradi stečajev in trajno presežnih delavcev, drugi najbolj pogost razlog izgube zaposlitve pa je iztek zaposlitev za določen čas. V aprilu se je na Zavodu za zaposlovanje na novo prijavilo 9468 brezposelnih oseb, kar je v primerjavi z marcem porast za 6,5%, v primerjavi z aprilom 2008 pa je bil priliv višji kar za 103,7%.

Seveda pa gospodarska kriza vpliva tudi na povpraševanje podjetij po delavcih. Tako so delodajalci v aprilu prijavili slabih 12 tisoč prostih delovnih mest, kar je najmanjše število v letošnjem letu. V primerjavi z marcem je bilo prostih delovnih mest manj za 15,5%, glede na april lanskega leta pa kar za 44,7%. Povpraševanje po delavcih se je najbolj zmanjšalo v predelovalnih dejavnostih, v prometu in skladiščenju ter v trgovini. V predelovalnih dejavnostih se je število prostih delovnih mest najbolj zmanjšalo v kovinski, strojni, elektro in pohištveni industriji ter v proizvodnji izdelkov iz gume in plastičnih mas ter v proizvodnji motornih vozil.

Po podatkih Eurostata je bila marca stopnja brezposelnosti na območju evra (EA16) 8,9%, kar je za 0,2 odstotni točki več kot mesec poprej ter 1,7 odstotne točke več kot v marcu 2008. V celotni evropski sedemindvajseterici (EU27) je bila stopnja brezposelnosti v marcu letos 8,3% in se je glede na enak mesec lani povečala za 1,6 odstotne točke. Po Eurostatovih ocenah je bilo v marcu 2009 v EU27 20,2 milijona brezposelnih oseb, od tega 14,2 milijona na območju evra. Med posameznimi članicami EU so v marcu 2009 najnižjo stopnjo brezposelnosti imeli na Nizozemskem (2,8%), najvišjo pa v Španiji (17,4%), v Latviji (16,1%) in v Litvi (15,5%). Glede na isti mesec v letu 2008 se je v marcu brezposelnost povišala v kar triindvajsetih državah članicah, od tega največ v Španiji, Latviji in Litvi.

Stopnja brezposelnosti se še naprej povečuje tudi v ZDA, kjer je v marcu 2009 znašala 8,5%, kar je za 0,4 odstotne točke več kot mesec poprej.

CENE IN PLAČE

7. Večja enkratna zmanjšanja cen niso opazno spremenila njihove trendne dinamike

Življenjski stroški so se aprila povečali za 0.1%. Bolj dolgoročna dinamika se je ponovno zmanjšala na praktično stagnacijo (rast impulznega trenda je manj kot 0.2% na leto). Povečanje cen po skupinah je bilo zelo razpršeno; blago se je podražilo (za 0.4%), storitve pa pocenile (za 0.1%).

22

V nekaj skupinah so se cene opazno povečale, predvsem v skupini oblek in obutve ter prevoza (za 1.7% oziroma 0.7%). Ne eno ne drugo povečanje ni bilo posledica endogenih vzrokov, saj je prvo posledica predvsem novih kolekcij, drugo pa povečanja cen nafte. Povečanje cen v obeh skupinah je prispevalo k rasti cen po 0.2 odstotne točke, vse ostale podražitve pa skupno 0.1 točke.

Zmanjšanje cen je bilo največje v skupini zdravja, komunikacij, stanovanja in raznih storitev (od 0.5% do 1.3%). Glavnino so k znižanju cen prispevale nižje cene plina in daljinskega ogrevanja, cene bolnišničnih storitev in počitnic v paketu.

Ne le dolgoročni trend skupnega indeksa cen, tudi dinamika osnovne inflacije (ki ne vsebuje energentov in sezonske hrane) se je aprila opazno zmanjšala, vendar je trendno ostala približno na dinamiki iz začetka leta (okoli 4% letno!). K umiritvi cen aprila so potemtakem prispevali predvsem sezonski in enkratni dogodki (pri energentih).

Bolj dolgoročna dinamika cen v evro območju se aprila ni spremenila (ostala je na 0.6), čeprav je mesečno povečanje doseglo 0.4%. Bolj dolgoročna rast osnovne inflacije (življenjski stroški brez sezonske hrane in energentov), ki kaže endogeno dolgoročno dinamiko cen, se je malo povečala (z 1.5% v marcu na 1.7% v aprilu). Ključni prispevki k povečanju rasti so bili podobni kot v Sloveniji (dražji proizvodi skupin obleke in obutve ter transporta).

Zanimiv preobrat kažejo cenovna pričakovanja. V trgovini na drobno so se aprila izrazito povečala in celo presegla dolgoletno povprečje (obrat je bil podoben kot pri pričakovanih prodajah, torej povpraševanju). Istočasno se je zniževanje cenovnih pričakovanj v storitvenih dejavnostih, po kratkem zastoju v marcu, aprila ponovno okrepilo, tako da je že 55% anketiranih pričakovalo znižanje cen za v naslednjih treh mesecih.

Cene industrijskih proizvajalcev so se marca opazno znižale, zaradi kolapsa cen proizvodov za izvoz (padle so kar za 14%). Istočasno so cene industrijskih proizvajalcev za proizvode namenjene domačemu trgu ostale nespremenjene. Bolj dolgoročna dinamika proizvajalčevih cen je še naprej zelo nizka.

Pričakovane cene industrijskih proizvajalcev se še naprej hitro znižujejo, tako je aprila že 67% anketiranih proizvajalcev pričakovalo nadaljnje zniževanje cen v naslednjih treh mesecih.

V zadnjem mesecu so cene surovin na svetovnih trgih porasle za 3.8% (v evrih), vendar so zaradi velikega padca ob prehodu iz 2008 na 2009 še bistveno (za 20%) nižje kot v maju lani. V zadnjem mesecu so porasle evrske cene večine surovin (kovin, hrane in nafte), le cene zlata so ostale nespremenjene. V primerjavi z majem lani pa so še naprej najnižje cene nafte (v evrih so za 40% nižje) in kovin (za 32% nižje). Najmanj so se v zadnjem letu znižale cene surovin hrane (v evrih le za 6%), medtem ko so cene zlata (zaradi velike negotovosti na finančnih trgih) celo opazno porasle (za skoraj 20%).

23

8. Še naprej visoka bolj dolgoročna realna rast plač

Po opaznem februarškem zmanjšanju so se marca povprečne bruto plače povečale le za toliko, da so nadomestile februarski padec. Zmanjševanje bolj dolgoročne dinamike, ki je trajalo od novembra lani, se je marca ustavilo, medletna stopnja rasti se je namreč povečala s 4.2% v februarju na 5.3% v marcu. Zaradi pešanja že sicer skromne dinamike cen se je tako bolj dolgoročna dinamika realnih povprečnih bruto plač povečala še bolj, saj so plače v letu dni realno poraste kar za 3.7%, torej bistveno več od verjetnega povečanja domačega produkta.

Razlike v dinamiki povprečnih neto in bruto plač so majhne. Čeprav so mesečna povečanja plač med sektorji opazna, je njihov prispevek k bolj dolgoročnim spremembam zanemarljiv, saj po bolj dolgoročni dinamiki štrlijo predvsem sektorji, ki so imeli visoke zatečene ravni plač na začetku letošnjega leta (torej zaradi tako imenovanega učinka »prenosa«). Bolj dolgoročna dinamika plač štrli v sektorjih oskrbe z električno energijo in plinom ter vodo, dinamika plač v javni upravi ter izobraževanju ter še zlasti v zdravstvu in socialnem varstvu. Največje medletno povečanje bruto plač sta marca imela sektorja zdravstva (20%) ter javne uprave (10.7%).

Podatki o povprečni plači za plačano uro ne potrjujejo ponovnega povečanja bolj dolgoročne dinamike plač, saj se je v marcu medletna stopnja povprečne plače za plačano uro celo opazno zmanjšala (na 3.7%). Navkljub temu pa je bilo realno celoletno povečanje povprečnih plač za uro dela verjetno še naprej višje od rasti domačega produkta. Zmanjšanje medletne stopnje rasti povprečne plače na plačano uro pa kaže, da bi povečanje povprečne plače v marcu lahko bila posledica spremenjenega števila delovnih ur.

FINANČNA GIBANJA

9. Drastičen padec donosa od poračunov davka na dobiček

Javnofinančni prihodki so aprila porasli za 5.5%. Bolj dolgoročna dinamika je bila še naprej zelo negativna; tako so, na primer, javnofinančni prihodki v letošnjem aprilu kar za 20% zaostajali za prihodki v lanskem..

24

Po več kot sedmih mesecih so aprila neposredni davki in ostali prihodki prvič porasli bistveno manj od ostalih prihodkov javnega sektorja. Ključni razlog za pešanje neposrednih davkov in ostalih prihodkov je vrtoglavo padanje davka na dobiček. Med tem, ko je bil davek na dobiček januarja in februarja še večji kot v 2008, je marca zaostal za 38 milijonov, aprila pa (če so dostopni podatki točni) kar za 300 milijonov! Aprila je sicer pobranega davka na dobiček sezonsko bistveno več zaradi doplačil po znanih končnih rezultatih poslovanja gospodarstva. Celotno aprilsko zmanjšanje neposrednih davkov (glede na 2008) je bilo torej posledica zmanjšanja davka na dobiček. Vendar aprila ni prišlo le do radikalnega poslabšanja davka od dobička temveč tudi izdatnosti dohodnine. Medtem ko je vse mesece do aprila dohodnina še presegala lanskoletne številke, je aprila tudi donos dohodnine zaostal za aprilskim donosom v 2008 (za 3% oziroma 6 milijonov). Tako so aprila le prihodki od prispevkov zadržali nespremenjeno (enako kot marca) pozitivno medletno rast (v primerjavi z lanskim aprilom so bili za 16 milijonov večji).

Medtem ko se je aprila dinamika neposrednih davkov opazno poslabšala, pa se je pri izdatnosti posrednih davkov dinamika obrnila na bolje, saj so glede na marec porasli za skoraj 255 (75 milijonov) in so bili za 5% večji kot pred letom dni. Tudi rast impulznega trenda je po daljšem času postala pozitivna. Zaradi velikih premikov v timingu vplačil posrednih dajatev (predvsem trošarin in davka na dodano vrednost) pa bo treba še kakšen mesec počakati za dokončno oceno takšnega obrata v donosu posrednih davkov.

Dinamika se je izboljšala pri obeh glavnih davčnih oblikah domačih davkov na blago in storitve, tako pri trošarinah kot davku na dodano vrednost. Trošarine so sicer v primerjavi z izjemno visokim marcem padle, vendar so bile za 24 milijonov (25%) višje kot v istem (prav tako izjemno visokem) mesecu 2008. Pri davku na dodano vrednost pa se je aprila zaustavilo opazno tekoče krčenje donosa od davka; spremembo dinamike kaže tudi bolj dolgoročna dinamika, saj je bil donos od davka na dodano vrednost aprila prvokrat letos približno enak kot v istem razdobju lani (v prvem četrtletju je bil, na primer, še za 130 milijonov oziroma za 20% nižji).

10. Krediti stojijo

Skupni krediti prebivalstvu in podjetjem so se marca povsem zaustavili. Bolj dolgoročne medletne stopnje rasti so zaradi hitrega naraščanja lani še vedno visoke (11.4%), vendar se hitro zmanjšujejo.

Tekoča dinamika kreditov pri podjetjih ni enaka kot pri gospodinjstvih. Krediti podjetjem so se namreč marca že pričeli zmanjševati, medletna stopnja pa je bila še skoraj 14%. Istočasno so krediti prebivalstvu narasli tudi marca (tako kot februarja), vendar je bila bolj dolgoročna dinamika manjša (zaradi počasnejše rasti v 2008).

25

Skupni depoziti prebivalstva in podjetij so se marca skromno povečali, za 39 milijonov, medletna stopnja rasti pa je presegla 7.1%. Marca so prvokrat malo več porasli tudi depoziti podjetij, čeprav so bili le 1.7% višji kot v istem razdobju lani.

Neto finančna pozicija prebivalstva in podjetij se tekoče počasi izboljšuje, vendar je še precej slabša kot je bila konec prvega četrtletja lani.

Euribor je marca padel za 0.3 točke (na 1.64%). Pri obrestnih merah na detajlističnem trgu ni večjih sprememb razen zmanjšanja obrestnih mer za dolgoročna posojila podjetjem in za stanovanjske kredite prebivalstvu (eni in drugi krediti so bili marca za približno pol točke cenejši kot na začetku leta), ter podobnega zmanjšanja za depozite krajših ročnosti (do dveh let.).

11. Tekoči primanjkljaj zaostaja za lanskim tudi v februarju, neto zunanji dolg stagnira

Februarja je BIL saldo tekoče bilance znova bolj izrazito negativen, vendar je februarski primanjkljaj še zaostajal za primanjkljajem v lanskem februarju. Hkrati pa se je nadaljevalo zmanjševanje bruto zunanje zadolženosti in deviznih rezerv pri Banki Slovenije, medtem ko je neto zunanji dolg praktično stagniral.

Plačilna bilanca

	januar - februar		februar	
	2008	2009	2008	2009
I. Tekoči račun	-342,1	-94,2	-140,2	-80,3
1. Blago	-320,6	-54,0	-132,3	-22,4
2. Storitve	237,0	200,6	117,3	78,1
3. Dohodki	-157,6	-144,2	-79,9	-69,0
4. Tekoči transferi	-100,9	-96,6	-45,2	-66,9
II. Kapitalski in finančni račun	335,4	-14,4	239,6	-78,8
A. Kapitalski račun	8,3	-9,5	3,3	-2,0
B. Finančni račun	327,1	-4,9	236,3	-76,8
1. Neposredne naložbe	51,5	-41,0	11,0	-69,3
Domače v tujini	-82,2	-85,1	-39,7	-52,1
Tuje v Sloveniji	133,7	44,1	50,7	-17,2
2. Naložbe v vrednostne papirje	705,1	916,4	688,4	550,2
Domače v tujini	-136,4	181,9	-212,0	-171,8
Tuje v Sloveniji	841,6	734,5	900,4	722,1
3. Finančni derivativi	5,7	-19,2	2,7	-10,7
4. Ostale naložbe	-472,4	-943,7	-502,7	-633,2
4.1. Terjatve	-825,0	724,9	-963,8	595,1
4.2. Obveznosti	352,6	-1.668,6	461,1	-1.228,3
5. Mednarodne denarne rezerve	37,1	82,6	37,0	86,2
III. Neto napake in izpustitve	6,7	108,6	-99,4	159,1

26

V februarju je bil tekoči primanjkljaj 80.3 milijonov € (februarja lani 140.2 milijonov €), kar je rezultat 22.4 (132.2) milijonov € velikega blagovnega primanjkljaja, 78.1 (117.3 milijonov €) storitvenega presežka, 69.0 (79.9) milijonov € primanjkljaja v faktorskih dohodkih in 66.9 (45.2) milijonov € primanjkljaja tekočih transferjev. Kapitalski in finančni račun kaže povečanje terjatev za 78.8 milijonov € (februarja lani je bilo povečanje obveznosti 239.6 milijonov €). Pri tem je bil neto odliv neposrednih tujih naložb 69.3 milijonov € (v enakem mesecu lani še priliv 11.0 milijonov €), neto priliv iz naložb v vrednostne papirje 550.2 (februarja lani 688.2) milijonov €, pri ostalih naložbah pa povečanje neto terjatev oziroma zmanjšanje obveznosti za 633.2 (502.7 milijonov €).

V prvih dveh mesecih skupaj je znašal primanjkljaj na tekočem računu 94.2 milijonov € (v enakem obdobju lani kar 342.1 milijonov €). Pri tem je bil blagovni primanjkljaj 54 milijonov € (lani 320.6 milijonov €), storitveni presežek 200.6 milijonov € (237.0 milijonov €), neto odliv dohodkov faktorjev 144.2 milijonov € (157.6 milijonov €) in odliv tekočih transferov 96.6 milijonov € (100.9 milijonov €).

Na kapitalskem in finančnem računu je bilo v prvih dveh mesecih doseženo neto povečanje terjatev 14.4 milijonov € (v lanskih primerljivih dveh mesecih povečanje obveznosti za

335.4 milijonov €), od tega 9.5 milijonov povečanja terjatev na kapitalskem računu (v enakih mesecih lani za 8.3 milijonov € povečanje obveznosti). Med postavkami finančnega računa je prišlo do zmanjšanja neposrednih tujih naložb za 41 milijonov € (v enakem obdobju lani so se povečale za 51.5 milijonov €), pri portfeljskih naložbah je bil neto priliv 916.4 milijonov € (lani 705.1 milijonov €), pri ostalih naložbah pa so se povečale terjatve za 943.7 milijonov € (lani za 472.4 milijonov €). Mednarodne devizne rezerve pri Banki Slovenije so se povečale za 82.6 milijonov € (lani za 37.1 milijonov €). Statistična napaka je znašala v prvih dveh mesecih letos 108.6 milijonov €, v enakem obdobju lani pa 6.7 milijonov €.

Po podatkih iz aprilskega Biltena banke Slovenije so bruto obveznosti Slovenije konec februarja 2009 znašale 38.157 milijonov €, kar je 581 milijonov € manj kot mesec prej in kar 1978 milijonov € manj kot ob do sedaj doseženem maksimumu konec oktobra 2008. Ker pa so se zmanjšale tudi terjatve do tujine, so znašale neto obveznosti konec februarja 9.527 milijonov €, kar je sicer 40 milijonov manj kot januarja 2009, ko je bil dosežen njihov dosednji maksimum. Pri tem so se devizne rezerve pri Banki Slovenije v marcu 2009 skrčile na 602.1 milijonov €, njihov maksimum po vstopu v EMU pa je bil dosežen junija 2007, ko so znašale 858.1 milijonov €.